

Report of: Chief Executive

Subject: Letter on Audit Fee Consultation 2026-27

Decision Required: No

Recommendation:

Members are asked to note the letter from the Auditor General regarding Audit fees for 2026-27.

1. Key Messages

The letter notes that audit fees will increase by 5.3% over 2026-27, which is significantly above the rate of inflation and any reasonable expectation of increase in the Authority's core budget.

2. Background

The Authority along with the other two National Park Authorities responded to a consultation by Audit Wales on its fees for 2026-27. Our response highlighted that audit fees make a significant element of our costs and that while the Authority was receiving flat line budget settlements and managing significant deficits, Audit fees continue to increase.

3. Consultation

Not relevant

4. Strategic Policy Context

The Authority is required to undertake two audits undertaken by Audit Wales – a Performance Audit and a Financial Audit. All audit reports are presented to the Authority or Audit Corporate Services Review Committee and are published on the Audit Wales web site.

5. Financial Considerations

The Authority will need to budget to cover the cost of the above inflation. In addition, significant staff time is taken to support the audit process.

6. Risk and Compliance Considerations

There are no specific risk issues from this paper, although the Authority will need to consider the implication of this increase in fees on other activities.

7. Impact on our Public Sector Duties

7.1 Integrated Assessment Completed: Yes/ No

7.2 Equality, Socio-Economic, Health and Human Rights Impacts

Not Relevant

7.3 Welsh Language Impacts

Not Relevant

7.4 Section 6 Biodiversity Duty and Carbon Emission Impacts

Not Relevant

7.5 Well-being Goals for Wales and 5 Ways of Working (Sustainable Development Principles) Impacts

Not Relevant

8. Conclusion

Members are asked to note the letter

9. List Background Documentation:

(For further information please contact Tegryn Jones,
tegrynj@pembrokeshirecoast.org.uk)

1 Cwr y Ddinas / 1 Capital Quarter

Caerdydd / Cardiff

CF10 4BZ

Tel / Ffôn: 029 2032 0500

Fax / Ffacs: 029 2032 0600

Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660

info@audit.wales / post@archwilio.cymru

www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: AC528/caf

Dyddiad cyhoeddi: 17 Tachwedd
2025

Annwyl cydweithwyr

Ymgynghoriad Ffioedd Archwilio 2026-27

Dros yr haf fe wnaethom ymgynghori â'n holl gyrff archwiliedig, ynghyd â rhanddeiliaid eraill, ar ein cyfraddau ffioedd arfaethedig ar gyfer 2026–27 a'r graddfeydd ffioedd sy'n deillio o hynny ar gyfer cyrff llywodraeth leol. Ein cynnig ymgynghori oedd cynyddu ein cyfraddau ffioedd (h.y. cyfraddau tâl staff Archwilio Cymru) o 5.5%, Cafodd hyn ei yrru gan gyfuniad o bwysau chwyddiant ar ein sylfaen costau a disgwyliadau ansawdd uwch.

Cawsom 17 o ymatebion, ac roedd 10 ohonynt yn tynnu sylw at y ffaith bod y cyfraddau ffioedd arfaethedig ar gyfer 2026-27 yn cynrychioli cynnydd sy'n fwy na'r gyfradd chwyddiant ddisgwyliedig. Gofynnodd ymatebwyr hefyd sut mae cost archwilio gan Archwilio Cymru yn cymharu â rhai gan ddarparwyr eraill a'r hyn y mae Archwilio Cymru yn ei wneud ei hun i leihau cynnydd mewn costau.

Mae Bwrdd Archwilio Cymru a minnau yn ddiolchgar iawn am yr holl adborth a gafwyd ac yn cymryd y pwyntiau a godwyd o ddifrif iawn. Yng ngoleuni'r ymatebion i'r ymgynghoriad a dderbyniwyd, mae'n bleser gennyf ddweud y bydd y Cynllun Ffioedd terfynol y byddwn yn ei gyflwyno i Bwyllgor Cyllid y Senedd yn adlewyrchu cynnydd is o 5.3% yn y gyfradd ffioedd. Bydd hyn yn cael ei gyflawni gan Archwilio Cymru gan gynyddu ymhellach yr hyn a oedd eisoes yn darged lleihau gwariant ac effeithlonrwydd iddo'i hun.

Mae'r llythyr hwn yn nodi ein hymatebion i'r prif faterion a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad a'n cyngor ar sut y gall cyrff a archwiliwyd leihau eu costau archwilio ymhellach.

Sut rydym yn gosod ffioedd

Mae'n bwysig nodi nad yw cynnydd mewn cyfraddau ffioedd o reidrwydd yn golygu y bydd y ffi archwilio ar gyfer eich sefydliad yn codi 5.3%. Mae'r ffi a godir yn seiliedig ar amcangyfrif o faint y gwaith a'r cymysgedd sgiliau sydd eu hangen i gyflawni'r archwiliad. Ar gyfer archwilio cyfrifon yn benodol, mae'r amcangyfrif hwn yn cael ei ddylanwadu gan ansawdd y cyfrifon a'r papurau gwaith ategol a gyflwynir i'w harchwilio, yn ogystal â'r prydlondeb y mae ymholiadau archwilio yn cael eu datrys. Yn yr un modd, gellir lleihau cost prosiect archwiliad perfformiad trwy gyflwyno gwybodaeth a ofynnir gan y tîm archwilio gan eich sefydliad yn brydlon a thrwy ymgysylltu'n gadarnhaol gyda swyddogion allweddol. Os yw cost derfynol yr archwiliad yn is na'r amcangyfrif, byddwn yn rhoi ad-daliad. I'r gwrthwyneb, os yw'r alldro yn fwy na'r ffi amcangyfrifedig, efallai y bydd angen tâl ychwanegol.

Ar gyfer archwiliadau cyfrifon 2024-25, mewn rhai achosion, llwyddom i osod ffioedd archwilio a oedd yn is na'r hyn a amcangyfrifwyd yng ngynlluniau archwilio'r flwyddyn flaenorol. Yn gyffredinol, adlewyrchwyd y lleihad hwn yn effeithlonrwydd a gyflawnwyd yn y broses paratoi ac archwilio cyfrifon, a oedd wedi galluogi i ni ad-dalu rhan o'r ffi 2023-24 ac ailsefydlu ein rhagamcan ar gyfer 2024-25.

Ni allaf orbwysleisio pa mor bwysig yw hyn wrth leihau cost archwilio. Rwy'n rhaid i mi godi dim mwy na gwirioneddol gost y gwaith rydyn ni'n ei wneud. Felly, os yw'ch sefydliad wedi'i baratoi'n dda ar gyfer archwilio, ac os yw eich cyfrifon, systemau a gwybodaeth ategol o ansawdd da ac wedi'u cyflwyno mewn modd amserol, dylai eich archwiliad fod yn fwy llyfn a chyflymach. Os yw'r gwrthwyneb yn wir, bydd angen i ni ymgymryd â mwy o waith a bydd eich ffi archwilio yn gymesur uwch. Bydd eich tîm archwilio yn hapus i archwilio sut y gellid nodi effeithlonrwydd o'r fath yn eich sefydliad.

Pam mae cyfraddau ffioedd yn cynyddu mwy na chwyddiant?

Prif flaenoriaeth sefydliadol Archwilio Cymru dros y ddwy flynedd ddiwethaf yw dileu'r ôl-groniadau o waith a gronnwyd yn ystod ac ers pandemig Covid. Mae hyn er mwyn i chi gael cyfrifon archwilio ar gyfer seilio penderfyniadau a gyflwynir yn unol â dyddiadau cau statudol, a gwaith archwilio perfformiad sy'n berthnasol ac yn amserol.

Er mwyn mynd i'r afael â'r ôl-groniadau hynny, fe wnaethom gynyddu niferoedd staff archwilio cymwysedig CCAB yr ydym yn eu cyflogi dros dro. Gan fod yn rhaid adennill ein gorbenion ar draws cyfanswm nifer y staff archwilio, roedd y cynnydd hwn yn ein galluogi i gyfyngu'r cynnydd mewn cyfraddau ffioedd eleni (2025-26) i ddim ond 1.7%, er gwaethaf wynebu pwysau chwyddiant o bron i 4%. Yn ogystal, fe wnaethom nodi effeithlonrwydd yn ein dull archwilio cyfrifon, gan ein galluogi i leihau

graddfeydd ffioedd ar gyfer y gwaith hwn o 3% ar gyfartaledd, hyd yn oed gyda'r cynnydd cymedrol mewn cyfraddau ffioedd.

Y flwyddyn nesaf byddwn yn gweld yr effaith i'r gwrthwyneb. Erbyn diwedd 2026, rydym yn disgwyl clirio'r rhan fwyaf o'r ôl-groniad ar ôl y pandemig ac rydym yn lleihau ein staffio archwilio yn unol â hynny. Bydd hyn yn golygu llai o staff y gellir adennill gorbenion. Dyma'r prif reswm dros y cynnydd uwchben chwyddiant mewn cyfraddau ffioedd ar gyfer 2026-27. Ar draws y ddwy flynedd - 2025-26 a 2026-27 - fodd bynnag, byddwch yn nodi bod cynnydd uwch y gyfradd y flwyddyn nesaf yn dod ar ôl cynnydd sylweddol is na chwyddiant yn 2025-26.

Er mwyn lliniaru effaith cynnydd y flwyddyn nesaf, rydym wedi gosod targed uchelgeisiol i leihau ein gorbenion dros 7% yn 2026-27. Fel y soniwyd eisoes, yn dilyn yr ymgynghoriad ar ffioedd, rydym wedi ailedrych ar ein rhagdybiaethau cost ac arbedion ac wedi lleihau ein cynnydd arfaethedig mewn cyfraddau ffioedd o 5.5% i 5.3% - er bod hyn yn parhau i fod yn destun ystyriaeth gan Bwyllgor Cyllid y Senedd.

Cymhariaeth ffioedd

Gofynnir yn aml i ni sut mae ein ffioedd yn meincnodi yn erbyn darparwyr archwilio eraill.

Mae pwysau ansawdd, a'r cynnydd ffioedd dilynol, yn gyffredin ar draws y sectorau cyhoeddus a phreifat. Mae'r pwysau hyn yn cynnwys safonau archwilio mwy heriol a goruchwyliaeth reoleiddiol uwch; ymatebion i fethiannau archwilio a materion ymddiriedaeth y cyhoedd yn y sector preifat sydd wedi effeithio ar y proffesiwn cyfan; prinder sgiliau sy'n arwain at heriau recriwtio a chadw; a chymhlethdod cynyddol o fewn yr amgylchedd archwilio.

Asesodd astudiaeth ddiweddar gan [The Audit Reform Lab](#), sydd wedi'i leoli ym Mhrifysgol Sheffield, berfformiad y system archwilio cyhoeddus leol yn Lloegr a chymharu â'r sefyllfa yng Nghymru a'r Alban.

Un o sylwadau'r adroddiad oedd bod Cymru:

"... seems to provide a cost effective, reliable and robust public audit of local authorities, that is now price and performance competitive with private auditors."

Mae **Atodiad 1** yn cynnwys y cyfraddau ffioedd cymharol o'n hymgyngghoriad ffioedd o'i gymharu â'r rhai ar gyfer cyrff llywodraeth leol yn Lloegr. Mae'r tablau yn **Atodiad 1** yn dangos yn glir bod cyfraddau ffioedd yng Nghymru yn sylweddol is na'r rhai sy'n cael eu codi ar gyrff llywodraeth leol yn Lloegr.

Er ei bod yn bwysig tynnu sylw at sut mae ein cyfraddau ffioedd yn cymharu â gwybodaeth sydd ar gael i'r cyhoedd am ffioedd archwilio mewn mannau eraill, mae

ein prif ffocws yn parhau i sicrhau bod ein harchwiliadau yn darparu gwerth am arian i drethdalwr Cymru tra'n ein galluogi i gynnal gwasanaeth o ansawdd uchel. Fel Archwilydd Cyffredinol, rwy'n hyderus iawn bod hyn yn wir.

Lleihau costau

Rydym yn cydnabod bod cyrff cyhoeddus eu hunain yn wynebu pwysau ariannol sylweddol ac na fydd croeso i unrhyw gynnydd mewn ffioedd archwilio. Rwy'n deall yn llawn, felly, bod angen i ni ddangos yr hyn yr ydym yn ei wneud i reoli ein costau ein hunain.

Ffocws sylweddol i ni yw lleihau ein sylfaen costau, tra'n cynnal safonau ansawdd archwilio. Dros y deng mlynedd diwethaf, rydym wedi lleihau cost archwilio cyhoeddus yng Nghymru 4% mewn termau real, er gwaethaf cwmipas ehangach o waith, a'r gofynion ansawdd archwilio uwch yr wyf wedi'u hamlygu. Ers i mi ddechrau swydd fel Archwilydd Cyffredinol yn 2018, mae arbedion allweddol yr ydym wedi'u cyflawni yn cynnwys:

Ail-lunio ein gweithlu: Rydym wedi lleihau cyfran y cyfarwyddwyr a'r rheolwyr a thrwy hynny leihau cost gyffredinol archwilio.

Buddsoddi ar gyfer y dyfodol: Ar yr un pryd, rydym hefyd wedi buddsoddi yn ein rhaglenni datblygu graddedigion a phrentisiaid. Mae'r rhain yn darparu cyfleoedd i bobl sy'n gadael yr ysgol a graddedigion yng Nghymru, yn gwella symudedd cymdeithasol, ac yn helpu i ddatblygu archwilydwr ar gyfer y dyfodol a rheolwyr ariannol y dyfodol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae llawer o'r bobl rydyn ni wedi'u hyfforddi wedi symud yn llwyddiannus i swyddi cyllid mewn cyrff cyhoeddus eraill yng Nghymru.

Mewnoli gwaith archwilio: Ers 2021–22, rydym wedi rhoi'r gorau i ddefnyddio cwmnïau'r sector preifat ar gyfer cyflawni archwiliadau. Mae hyn yn ein gwneud yn unigryw ymhlith cyrff archwilio cyhoeddus y DU ac wedi diogelu'r pwrs cyhoeddus yng Nghymru rhag y cynnydd sylweddol mewn prisiau a godir gan ddarparwyr preifat sydd wedi'u contractio i gyflawni gwaith yn y sector cyhoeddus mewn mannau eraill o'r DU.

Lleihau costau teithio: Rydym wedi torri gwariant teithio o £1.2 miliwn yn 2019-20 i ychydig dros £200,000 yn ein Amcangyfrif sydd i ddod. Cyflawnwyd hyn drwy newid sylweddol yn nhermau ac amodau staff Archwilio Cymru a thrwy newid sut rydym yn gweithio i leihau teithio, gan sicrhau buddion amgylcheddol a chostau.

Swyddfeydd llai, mwy effeithlon: Rydym wedi symud i swyddfeydd llai, rhatach a mwy ynni-effeithlon ledled Cymru, gan arbed tua £250,000 bob blwyddyn er gwaethaf costau cyfleustodau cynyddol.

Herio cyllidebau nad ydynt yn dâl: Yn fwy cyffredinol, rydym yn adolygu ein model gweithredu a'n cyllidebau nad ydynt yn dâl yn barhaus i nodi a chyflawni effeithlonrwydd lle bynnag y bo modd.

Buddsoddi mewn technoleg

Mae buddsoddi mewn technoleg yn ganolog i wella ansawdd ac effeithlonrwydd archwilio, gyda dadansoddeg data yn chwarae rôl gynyddol bwysig. Fodd bynnag, mae ansawdd data anghyson ar draws cyrff cyhoeddus yn parhau i fod yn her - un yr ydym yn gweithio i fynd i'r afael â hi mewn cydweithrediad â chyrff archwilio eraill ledled y DU a Gweriniaeth Iwerddon. Mae peilot AI diweddar wedi cyflawni canlyniadau addawol, er ein bod yn cymryd ymagwedd ofalus at ddatblygu, gan ystyried y risgiau sy'n gysylltiedig â mabwysiadu AI. Yn y tymor byrrach, ein ffocws yw cyflawni canlyniadau o ansawdd gwell trwy welliannau wedi'u targedu; Yn y tymor hwy, rydym yn anelu at ymgorffori effeithlonrwydd cynaliadwy yn ein gwaith trwy ddefnydd doethach o offer digidol.

Unwaith eto, fodd bynnag, mae ein gallu i gymhwyso potensial technoleg i'n gwaith yn dibynnu ar barodrwydd ein cyrff archwilio. Mae llawer o gyrff archwilio yn gweithredu systemau gwybodaeth ariannol a rheoli sydd wedi dyddio, sy'n golygu y bydd manteision technoleg newydd ar ein rhan yn anodd eu cyflawni. Er fy mod yn gwerthfawrogi'r pwysau ariannol y mae cyrff cyhoeddus yn eu hwynebu, rwy'n gobeithio'n fawr y bydd buddsoddiad mewn seilwaith o'r fath yn cael ei flaenoriaethu. Byddai proses archwilio fwy effeithlon yn un budd bach, ond yn bwysicach o lawer, wrth gwrs, fyddai cryfhau llywodraethu sefydliadol a gwneud penderfyniadau gwybodus ar gyfer ein cyrff archwilio.

Chymesuredd

Cododd rhai cyrff llai bryderon yn ystod yr ymgynghoriad bod eu ffioedd archwilio yn ymddangos yn anghymesur â'u maint. Er fy mod yn deall ac yn cydymdeimlo â'r pryderon hyn, mae'n bwysig pwysleisio bod ein dull archwilio yn cael ei bennu gan safonau archwilio proffesiynol, nad ydynt yn caniatáu cymhwyso methodoleg wahanol ar gyfer sefydliadau llai.

Yn ymarferol, gall rhai cyrff llai hefyd gyflwyno cymhlethdodau a risgiau nad ydynt o reidrwydd yn cael eu hadlewyrchu gan eu maint, a gall y ffactorau hyn ddylanwadu ar gost cyflawni archwilio.

Rydym yn ymwybodol o wahanol fentrau - gan y Cyngor Adrodd Ariannol a gosodwyr safonau rhyngwladol - sy'n archwilio sut y gellir gwneud archwilio yn fwy cymesur. Rydym yn monitro ac yn ymgysylltu â'r datblygiadau hyn.

Gobeithio y bydd yr ymateb hwn yn helpu i egluro'r gwahanol faterion a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad â ffioedd. Os oes gennych unrhyw gwestiynau pellach, mae croeso i chi gysylltu â fi neu Ann-Marie Harkin, Cyfarwyddwr Gweithredol Cyflenwi Archwilio.

Yn gywir

ADRIAN CROMPTON
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Atodiad 1: cymharu ffioedd

Tabl 1: Cyfraddau ffioedd arfaethedig Archwilio Cymru 2026-27

Gradd	Cyfradd (£ yr awr) 2026-27	Cyfradd (£ yr awr) 2025-26
Cyfarwyddwr Archwilio	189	183
Rheolwr Archwilio	146	141
Arweinydd Archwilio	120	115
Uwch-archwilydd	96	91
Archwilydd	66	66
Hyfforddai graddedig	63	59
Prentis	50	47

Ffynhonnell: [Ymgynghoriad ar Raddfeydd Ffioedd 2026-27](#)

Tabl 2: Cerdyn cyfradd PSAA ar gyfer archwiliadau 2024-25

Grade of Staff	Hourly Rate
Partner/Director	£428
Senior Manager/Manager	£236
Senior Auditor	£153
Other Staff	£117

Ffynhonnell: [Cerdyn ardrethi - PSAA](#)

Noder

Mae Public Sector Audit Appointments Ltd (PSAA) yn gwmni annibynnol, nid-er-elw a sefydlwyd gan y Gymdeithas Llywodraeth Leol (LGA) yn Lloegr. Un o'i brif rolau yw gosod ffioedd archwilio ar gyfer cyrff llywodraeth leol yn Lloegr. Adroddodd PSAA fod tua 98% o gyrff llywodraeth leol cymwys wedi optio i mewn i'w gynllun ffioedd.